

večjega prostora; zato se morajo lese v posebne, prostorne s pečmi, levami, z duški na stropu in z zapahi na vratih previdene sobe spraviti, kjer se ena nad drugo po komolcu narazen nastavijo.

Akoravno se svilna gosenca celi čas ne premakne čez dve pedi ne naprej ne nazaj, razun v bolezni, se ji mora vendar le prostor, kjer živi, v vsaki starosti, to je, po vsakem spanji razširiti. Gosence, ki so se iz 1 unče jajčic izvalile, potrebujejo prostora tako-le:

V 1. starosti, to je, od izvaljenja do 1. spanja	4 vatile po dolgem in 4 „ po širokem
2. „ to je, od 1. do 2. spanja	8 vatlov po dolgem in 8 „ po širokem
3. „ to je, od 2. do 3. spanja	19 „ po dolgem in 19 „ po širokem
4. „ to je, od 3. do 4. spanja	45 „ po dolgem in 45 „ po širokem
5. „ to je, od 4. spanja, dokler se ne zapredejo	100 „ po širokem in 100 „ po dolgem

To je pač največji prostor; prav bi bilo, da bi ga gosence vselej imele; al povsod ni mogoče tako. Prostor se dá pri veliki pazljivosti in čednosti tudi na 65 ali še celó do 70 vatlov po dolgem in širokem stisniti; toda tukaj ne gré prezreti, da, če so gosence v preveliki tesnobi, ne morejo prosto sopsti, njih ležišče postane nečedno, vlažno in kislo, iz česar se škodljivi sopari izcimijo. V poslednjem času ni varno židnih gosenc spred oči pušati, da se jim pomaga berž ko jih kaj napačnega napade. — V 5. starosti, to je, po 4. spanji se morajo gosence vsaki drugi dan drugam predjati, ali pa staro ležišče dobro počediti, in s frišnim perjem nastlati. Kaj tacega bi se moglo včasih že tudi v 4. starosti storiti. *)

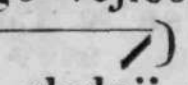
(Konec sledí.)

Zdravniške skušnje.

(Salo ali svinska mast — dobro zdravilo). Skušnje mnogih zdravnikov so poterdile v novejših časih veliko zdravilno moč sala ali špeha. Porok tega nam je slavni dunajski zdravnik dr. profesor Hauška, kateri salo priporoča zlasti v takih boleznih, v katerih človeka huda vročina kuha, zlasti pri nekterih boleznih na koži, kakor so ošpice (Masern), škerlatnica (Scharlach) in druge take bolezni. Če se pa v taki vročnici celi život otroka ali pa tudi odraslega človeka s salom namaže (vribo), bo huda vročina nehala in bolniku bo zlo odleglo. Pomaga sicer v takih vročnicah tudi umivanje z merzlo vodo in zavijanje bolnika v rijuhe, ki so bile v merzlo vodo pomočene, al kaj takega se more brez nevarnosti le pod očmi skušenega zdravnika zgoditi, — mazila s salom pa so brez vse nevarnosti in vsaka mati more namazati svojega otroka, ktereга huda vročina kuha, preden se ošpice, škerlatnica itd. po križu spustijo ali če so se že tudi spustile. Salo se vribo dvakrat, pa tudi trikrat na dan po celem životu, ali pa le po vratu in persih. — Naj si tedaj to mazilo dobro zapomnijo zlasti matere za svoje otročiče, ktere včasih taka vročina kuha, da so res usmiljenja vredni. Salo tolaži vročino in prežene vse njene nasledke ali jih saj veliko zmanjša.

*) Pred nekoliko dnevi bi bil po nemarnosti dekle skorej ob vse svoje sviloprejkje prišel, ktere sem zavoljo svojih opazk sam opravljal. Prepustil sem bil namreč dekli rejo sviloprejk za en dan, ker sem bil šel na deželo, da sem vidil ondi, kako ondi s sviloprejkami ravnajo. Kakor mislim, je dekla sviloprejkam naenkrat preobilo in pri tem še morebiti mokrega perja naložila, potem pa jih v nemar pustila. Ko sem se zvečer na dom vernil, zapazim veliko kopico vlažnega perja; gosencam se ga ni ljubilo jesti. Ponoči, ko sem jim perja dajal, zapazim med njimi nekoliko medlih, sključenih in rumenkastih gosenc, ki so bile drugo jutro že mertve; ravno tako se je godilo 30 drugim; te sem odbral še o pravem času od drugih, denem jih na čisto ležišče, in dam dobrega perja in toplote in tako sem večidel vse obvaroval, da mi niso poginile.

Gospodarske skušnje.

(Gosenice ali gosance gotovo odpraviti) raz svojega drevja, in si drevje tujih gosenic ovarovati sem te dni skusil sledeči prestari pripomoček in z najboljim uspehom: Deblo se opaše s smrekovo skorjo ali s kako drugo liko. Ta pas naj je en ali poldrugi palec širok in naj se terdno skorji prilaga; ga tudi lahko s čem privežeš. Ta pas se pomaže s salom (svinsko mastjo) *). Potem se gosenice z drevja stepejo. Stepane gosenice lazijo koj vsaka na svoje drevo, pa nobena ne gré čez namazan pas; vse pod njim obvisé ko roj, in lahko se vse pometejo in poteptajo. Po takem ne vkončaš samo domačih gosenic, temoč tudi prilezle druge ne morejo na tvoje drevesa — in srečno si si ovaroval sadovjak. Najložeje in najročneje pa gosenice tako-le steplješ: poiši si perst debelo in poldrugi laket dolgo vejico s kavljem pri debelejšem koncu (le-te podobe) in s to palico udari prav čverstvo en ali dvakrat po slednji vejici. Čversti udarec ali terk strese vsako gosenco z veje. Ktere pa so v gnezdih ali med rasohami, tiste pa s kavljem koj zdruzgaj. Ako je treba, splezi bos na drevo, ali pristavljaljaj vertnarsko lestvico, da moreš do slednje veje, in v dobri pol uri si rešiš tudi največje drevje. Ker solnce salo posuši, je treba čez 2 — 3 dni pase vnovič namazati.

Ž.

Naturoznanske reči.

Podgane.

Neki angležk pisatelj je leta 1850 spisal od podgan cele bukve, v katerih dokazuje, da on in ona, če se ne preganjata, v 3 letih 13krat mlade imata in sicer vsakokrat po 8. Že v 6 tednih počno mladiči to, kar počenjajo njih stariši. Rodovitnost podganina je tedaj tako silna, da on in ona sta na koncu 3 let oče in mati od 656,808 podgan.

Ker pa 10 podgan v enem dnevu toliko sné kakor en človek, se pač lahko prerajta, koliko požre samo ta družina v enem letu.

Al rodovitnost ta zadeva na marsikaj ovér; če podgana ne najde dosti živeža kakor koli, se loti podgana podgane in jo sné.

Podgana je sicer čedna stvar. Da se potika v nečednih krajih, tega ni ona kriva; mora tako delati, da si živeža najde. Zatega voljo se pa tudi pridno čedi in umiva, se vé da ne z obrisavnico ali gobo, ampak z jezikom svojim.

Podganina kožuhovina je silno draga, ker je zlo obrajtana; zato vsako leto v Parizu v mestnih kanalih toliko podgan pobijejo, da je joj. Pobite oderejo in kožo njih prodajajo klobučarjem drago, kateri za kastor-klobuke namesto boberjevih kož rabijo podganine. Tudi za rokovice je tanka, terdna in mehka podganina koža kaj dobra.

Podgana kaj rada potuje in gré po svetu kamor koli. Zato se nahajajo podgane povsod. Posebno rade potujejo na ladijah. Na ladijah grejo včasih v Kalkuto, pa spet nazaj: Izhodno-indiška kompanija ima nalašč podganolovca, kateri v eni sami ladii včasih vlovi po 500 podgan. Ne rečemo preveč, ako pravimo, da je marsikaka podgana na svetu, ktera je več pota okoli sveta storila kakor slavni kapitan Kook.

Podgane na ladijah so pa pri vsakem potovanji v veliki nevarnosti. Dokler je kaj blaga v ladii, jim tudi živeža ne manjka, — ali težje jim je vode piti dobiti. Če je voda na ladijah terdo zaperta, ne morejo do nje. V deževnih nočeh plezajo po jamborih, da pridejo do jader, v katerih najdejo včasih kapljico vode. Če nikakor ne morejo do vode, se v hudi žeji lotijo sodcov z žganjem, in se napijo žganja, da vse pijane okoli ležé. Podgana sploh tanko sliši vsako

*) Po samem deblu mazati, bi utegnilo škodovati, ker se skorji sapnice zamašé.

*

Pis.